СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ
„ДИМИТЪР А. ЦЕНОВ“
СВИЩОВ

Катедра „Индустриален бизнес
и предприемачество“

СБОРНИК

с доклади от кръгла маса

ИНДУСТРИАЛНИЯТ БИЗНЕС И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО В УСЛОВИЯТА НА ГЛОБАЛНИ ТРАНСФОРМАЦИИ

16 октомври 2026 г.

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

Сборник с доклади от кръгла маса:

ИНДУСТРИАЛНИЯТ БИЗНЕС И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО В УСЛОВИЯТА НА ГЛОБАЛНИ ТРАНСФОРМАЦИИ

16 октомври 2026 г.

Академично издателство „Ценов“
Свищов, 2026

Организационен комитет:
доц. д-р Сергей Найденов
гл. ас. д-р Явор Станев
гл. ас. д-р Ивайло Костов
ас. д-р Александър Личев

Редакционен съвет:
Проф. д-р Атанас Атанасов
проф. д-р Анета Денева
проф. д-р Любчо Варамезов
доц. д-р Сергей Найденов
доц. д-р Искра Пантелеева
доц. д-р Емил Николов

Рецензенти:
проф. д-р Анета Денева – *Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов*
проф. д-р Любчо Варамезов – *Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов*
доц. д-р Сергей Найденов – *Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов*
доц. д-р Искра Пантелеева – *Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов*
доц. д-р Емил Николов – *Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов*

Сборникът с пълните текстове на докладите е изготвен и публикуван в рамките на дейностите по повод 90-годишнината на Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов.

Авторите носят цялата отговорност за изразените мнения и становища, за обосноваността, достоверността и оригиналността на своите материали.

© Академично издателство „Ценов“ – Свищов

ISBN 978-954-23-2692-2

D. A. TSENOV ACADEMY OF ECONOMICS

Collection of Papers from the Round Table:

INDUSTRIAL BUSINESS AND ENTREPRENEURSHIP AMIDST GLOBAL TRANSFORMATIONS

16 October 2026

Academic Publishing House „Tsenov“
Svishtov, 2026

Organising committee:
Assoc. Prof. Sergey Naydenov, PhD
Head Assist. Prof. Yavor Stanev, PhD
Head Assist. Prof. Ivaylo Kostov, PhD
Asst. Prof. Alexander Lichev, PhD

Editorial committee:
Prof. Atanas Atanasov, PhD
Prof. Aneta Deneva, PhD
Prof. Lyubcho Varamezov, PhD
Assoc. Prof. Sergey Naydenov, PhD
Assoc. Prof. Iskra Panteleeva, PhD
Assoc. Prof. Emil Nikolov, PhD

Reviewing committee:
Prof. Aneta Deneva, PhD – *D. A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov*
Prof. Lyubcho Varamezov, PhD – *D. A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov*
Assoc. Prof. Sergey Naydenov, PhD – *D. A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov*
Assoc. Prof. Iskra Panteleeva, PhD – *D. A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov*
Assoc. Prof. Emil Nikolov, PhD – *D. A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov*

Full paper proceedings book is designed and published as part of the activities under the 90th anniversary of the D. A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov.

All authors are fully responsible for the views and opinions expressed, as well as for the validity, reliability, and originality of their papers.

© Academic Publishing House „Tsenov“ – Svishtov

ISBN 978-954-23-2692-2

СЪДЪРЖАНИЕ

КАЧЕСТВОТО КАТО КАТЕГОРИЯ **10**
Анета Денева

МАНИПУЛИРАНЕТО НА РАБОТНОТО МЯСТО – ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА СТУДЕНТИТЕ **19**
Венета Христова

СОЦИАЛНИЯ КАПИТАЛ КАТО ФАКТОР ЗА ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИЯ УСПЕХ – ЕМПИРИЧНО ИЗСЛЕДВАНЕ СРЕД МЛАДИ БЪЛГАРСКИ ПРЕДПРИЕМАЧИ **34**
Любчо Варамезов, Любомир Николов

ТЕОРИИ И МОДЕЛИ НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИЯ УСПЕХ **42**
Любчо Варамезов, Любомир Николов

УПРАВЛЕНИЕ НА ЧОВЕШКИЯ ФАКТОР В ГРАЖДАНСКАТА АВИАЦИЯ **49**
Галина Тодорова

ПРЕДПОСТАВКИ ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ПРОИЗВОДСТВЕНИ ПРЕДПРИЯТИЯ КАТО ДОСТАВЧИК НА МАЛКИ ТЪРГОВСКИ ФИРМИ **55**
Даниел Павлов, Виолета Янколова-Али

ОТ ЧОВЕКОЦЕНТРИЗЪМ КЪМ КОГНИТИВНА АВТОНОМИЯ – КОНЦЕПТУАЛИЗИРАНЕ НА ИНДУСТРИЯ 6.0 В ЕРАТА НА ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ **60**
Емил Николов

ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИ ИНОВАЦИИ ЧРЕЗ КРЪГОВИ МОДЕЛИ – НОВИ БИЗНЕС ВЪЗМОЖНОСТИ В УСЛОВИЯТА НА ГЛОБАЛНИ ТРАНСФОРМАЦИИ **73**
Искра Пантелеева

РОЛЯТА НА ИНТЕЛИГЕНТНИТЕ ЦИФРОВИ ЕКОСИСТЕМИ В ДИГИТАЛНАТА ТРАНСФОРМАЦИЯ НА ИНДУСТРИАЛНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ **80**
Кремена Маринова-Костова

ТЕХНИЧЕСКИЯТ ПРОГРЕС И ИНОВАЦИИТЕ ВЪВ ФИЛОСОФСКИ КОНТЕКСТ **86**
Пламен Павлов

ДИГИТАЛНИ ИНОВАЦИИ В ОТЧИТАНЕТО НА УСТОЙЧИВОСТТА И УПРАВЛЕНИЕТО НА РИСКА В ИНДУСТРИАЛНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ **95**
Радосвета Кръстева-Христова

ПРЕКИТЕ ЧУЖДЕСТРАННИ ИНВЕСТИЦИИ -КРИТИЧЕН ПРЕГЛЕД И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА В УСЛОВИЯТА НА ПЪЛНОПРАВНО ЧЛЕНСТВО В ЕВРОЗОНАТА **103**
Сергей Найденов, Добрин Ганчев

ВЛИЯНИЕ НА ДИГИТАЛНИТЕ ТЕХНОЛОГИИ В ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ ВЪРХУ ЕЛЕКТРОННИТЕ ПРОДАЖБИ: ЕВРОПЕЙСКО СРАВНИТЕЛНО ПРОУЧВАНЕ **114**
Симеонка Петрова

СТРУКТУРНИ ПРОМЕНИ НА ВЪГЛЕРОДНИТЕ ЕМИСИИ ПО ИЗТОЧНИЦИ НА ЗАМЪРСЯВАНЕ **123**
Стела Касабова

РАЗВИТИЕ НА ЕЛЕКТРОННАТА ТЪРГОВИЯ В ПРЕДПРИЯТИЯТА ОТ ПРЕРАБОТВАЩАТА ПРОМИШЛЕНОСТ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ПРЕЗ ПЕРИОДА 2016–2025 г. **131**
Зоя Иванова

ДИГИТАЛИЗАЦИЯ НА ПРОИЗВОДСТВЕНИТЕ ПРОЦЕСИ В ИНДУСТРИАЛНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ **141**
Ивайло Костов

ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА СЛАБИТЕ МЕСТА В ИНСПЕКТИРАНИЯ ОБЕКТ **149**
Надежда Цветкова

IMPROVEMENTS IN ENTERPRISE OPERATIONS MANAGEMENT RESULTING FROM THE APPLICATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE **156**
Stefan Kalpachev

ОПТИМИЗИРАНЕ НА БЪЛГАРСКАТА ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА МЕЖДУНАРОДНАТА ТЪРГОВИЯ С БИОЛОГИЧНИ РЕСУРСИ **163**
Цветелина Кабакчиева

ПРЕКИ ЧУЖДЕСТРАННИ ИНВЕСТИЦИИ В БЪЛГАРИЯ - ДИНАМИКА И ЗНАЧЕНИЕ ЗА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ **169**
Явор Станев

РАЗВИТИЕ НА ПАМУКОПРОИЗВОДСТВОТО В БЪЛГАРИЯ **176**
Александър Личев

ОСНОВНИ ПОДХОДИ ЗА КЛАСИФИКАЦИЯ НА ТРУДОВАТА МОТИВАЦИЯ В КОНТЕКСТА НА МРЕЖОВОТО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ В ОРГАНИЗАЦИЯТА **185**
Анелия Станева

РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ В СЪВРЕМЕННАТА ИКОНОМИКА – ОБХВАТ И СЪДЪРЖАТЕЛНИ КОМПОНЕНТИ **191**
Деница Гъркова

ОРГАНИЗАЦИОННО УЧЕНЕ И ESG ИНТЕГРАЦИЯ ЧРЕЗ ИГРОВО-БАЗИРАНО ОБУЧЕНИЕ **198**
Десислава Белева-Димитрова

ПРИЕМЪТ НА ЧУЖДЕСТРАННИ СТУДЕНТИ В УСЛОВИЯТА НА ГЛОБАЛНА КОНКУРЕНЦИЯ: ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И КОНТРОЛНИ МЕХАНИЗМИ **208**
Диана Маринкова

ИНОВАЦИОННО РАЗВИТИЕ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА В УСЛОВИЯ НА ПРЕХОД КЪМ ИНДУСТРИЯ 5.0 ..... **214**
Захари Пенев

ОСОБЕНОСТИ НА ИНДУСТРИАЛНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ В СЪВРЕМЕННАТА ИКОНОМИКА **222**
Калин Борисов

ТЕОРЕТИЧНИ МОДЕЛИ ЗА ИНОВАЦИОННО РАЗВИТИЕ НА ИНДУСТРИАЛНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ **230**
Калин Борисов

АНАЛИЗ НА НОРМАТИВНАТА БАЗА И НА КОЛИЧЕСТВАТА ПУСНАТО НА ПАЗАРА ЕЛЕКТРИЧЕСКО И ЕЛЕКТРОННО ОБОРУДВАНЕ **237**
Калин Карев

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ПЕРСПЕКТИВИ ПРЕД ПРОЕКТНОТО ФИНАНСИРАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИЯ СЕКТОР В БЪЛГАРИЯ **248**
Мария Иванова Павлова-Кондрова, Любка Минчева Илиева

ПАЗАРНО РАЗВИТИЕ НА БИОБАЗИРАНИТЕ ИНДУСТРИИ В УСЛОВИЯТА НА ГЛОБАЛНИ ТРАНСФОРМАЦИИ **255**
Преслав Георгиев

УПРАВЛЕНИЕ НА ЗНАНИЕТО В БИЗНЕС ОРГАНИЗАЦИИТЕ – ПРОБЛЕМИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА **262**
Стела Маринова, Любчо Варамезов

ЗЕЛЕНИ ТЕХНОЛОГИЧНИ ИНОВАЦИИ И СТОЙНОСТ НА ФИРМАТА В КИТАЙСКИЯ ИНДУСТРИАЛЕН СЕКТОР: МОДЕРИРАЩАТА РОЛЯ НА ФИНАНСОВИТЕ ОГРАНИЧЕНИЯ **270**
Синюе Ду

РОЛЯТА НА КОНТРОЛА ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО В ЗЕМЕДЕЛИЕТО ЧРЕЗ ФИНАНСОВОТО ПОДПОМАГАНЕ ПО ДИРЕКТНИТЕ ПЛАЩАНИЯ В РАМКИТЕ НА ОБЩАТА СЕЛСКОСТОПАНСКА ПОЛИТИКА **283**
Снежана Парушева-Ламбева

ПРЕХОД НА БЪЛГАРИЯ КЪМ ИНДУСТРИЯ 5.0 ..... **296**
Тихомир Георгиев

ПЛАНИРАНЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ В ИНДУСТРИАЛНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ – РЕЗУЛТАТИ ОТ ЕМПИРИЧНО ИЗСЛЕДВАНЕ В ОБЛАСТ ВАРНА **303**
Явор Каравелски

ESG ЕФЕКТИВНОСТ И СТОЙНОСТ НА ФИРМАТА ПРИ ПАЗАРНО ПОГРЕШНО ОЦЕНЯВАНЕ: ДАННИ ОТ ИНДУСТРИАЛНИЯ СЕКТОР НА КИТАЙ **310**
Ян Фу

ЕВРОПЕЙСКА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ И ВНЕДРЯВАНЕ НА МАЛКИ МОДУЛНИ РЕАКТОРИ В ЕВРОПА - ПРАВНИ, ПОЛИТИЧЕСКИ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ ЕФЕКТИ ЗА БЪЛГАРИЯ **323**
Албена Белянова, Борислав Боев

ФОРМИРАНЕ НА ПЪРВОНАЧАЛНА ПРЕДПРИЕМАЧЕСКА ГРАМОТНОСТ У ПЪРВОКЛАСНИЦИТЕ В КОНТЕКСТА НА РЕАЛНА ПАЗАРНА СРЕДА **334**
Милка Венкова

ВЛИЯНИЕТО НА ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА ВЪРХУ УПРАВЛЕНИЕТО И РАЗВИТИЕТО НА СЪВРЕМЕННИЯ БИЗНЕС **340**
Даяна Пламенова Лучева

ДИГИТАЛНИТЕ ТЕХНОЛОГИИ КАТО СРЕДСТВО ЗА ОПАЗВАНЕ И ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО……...383
Димитрийка Чакова

ВНЕДРЯВАНЕ НА КРЪГОВА ИКОНОМИКА И ЗЕЛЕНИ ТЕХНОЛОГИИ КАТО ФАКТОР ЗА УСТОЙЧИВ БИЗНЕС **357**
Милена Христова

ВНЕДРЯВАНЕ НА КРЪГОВА ИКОНОМИКА И ЗЕЛЕНИ ТЕХНОЛОГИИ КАТО ФАКТОР ЗА УСТОЙЧИВ БИЗНЕС

Милена Христова, студент[1]

Резюме: *Настоящият доклад разглежда внедряването на принципите на кръговата икономика и зелените технологии като стратегически инструмент за повишаване на устойчивостта и конкурентоспособността на съвременния бизнес. Анализирани са концептуалните основи на кръговия икономически модел, възможностите за интегриране на екологично ориентирани технологични решения и тяхното въздействие върху ефективността на предприятията. Акцентът е поставен върху необходимостта от трансформиране на традиционния линеен модел на производство и потребление в система, основана на ресурсна ефективност, иновации и дългосрочна икономическа устойчивост. Формулирани са практически насоки за успешното прилагане на кръгови бизнес модели в условията на глобалните икономически и екологични предизвикателства.*

Ключови думи: *кръгова икономика, зелени технологии, устойчив бизнес, ресурсна ефективност, иновации, устойчиво развитие.*

JEL: Q56, O33, L21, Q01

IMPLEMENTATION OF THE CIRCULAR ECONOMY AND GREEN TECHNOLOGIES AS A FACTOR FOR SUSTAINABLE BUSINESS

Milena Hristova, Student

Abstract: *This report examines the implementation of circular economy principles and green technologies as a strategic instrument for enhancing the sustainability and competitiveness of modern businesses. It analyzes the conceptual foundations of the circular economy model, the opportunities for integrating environmentally oriented technological solutions, and their impact on enterprise performance. Particular emphasis is placed on the need to transform the traditional linear model of production and consumption into a system based on resource efficiency, innovation, and long-term economic sustainability. The paper also proposes practical guidelines for the successful implementation of circular business models in the context of current global economic and environmental challenges.*

Key words: *circular economy, green technologies, sustainable business, resource efficiency, innovation, sustainable development.*

JEL: Q56, O33, L21, Q01

[1] 241277@uni-svishtov.bg, СА „Д. А. Ценов“

1. Въведение

Глобалните икономически, екологични и социални трансформации поставят бизнеса пред необходимостта от преосмисляне на традиционните модели на производство и потребление. Нарастващият натиск върху природните ресурси, ускорените климатични промени и изискванията за постигане на въглеродна неутралност превръщат устойчивото развитие от стратегическо предимство в задължително условие за дългосрочна конкурентоспособност.

В този контекст кръговата икономика се утвърждава като нова модел на икономическото развитие, основана на максимално ефективно използване на ресурсите, удължаване жизнения цикъл на продуктите, повторна употреба, ремонт, рециклиране и минимизиране на отпадъците. Внедряването на зелени технологии допълва този процес чрез използването на иновативни решения, които намаляват екологичния отпечатък и същевременно създават предпоставки за по-висока производителност и икономическа ефективност.

Целта на настоящия доклад е да анализира ролята на кръговата икономика и зелените технологии като фактор за изграждането на устойчиви бизнес модели, както и да очертае основните възможности и предизвикателства пред тяхното практическо приложение в условията на съвременната икономика.

2. Кръговата икономика и зелените технологии - концептуална рамка

Кръговата икономика представлява икономически модел, основан на оптимално използване на ресурсите чрез намаляване на потреблението на първични суровини, удължаване жизнения цикъл на продуктите и връщане на материалите обратно в производствения процес (Kirchherr et al., 2017; Geissdoerfer et al., 2017). За разлика от линейния модел „вземи - произведи - използвай - изхвърли“, кръговата икономика създава затворени ресурсни цикли, които ограничават образуването на отпадъци и повишават икономическата ефективност.

Основен инструмент за реализиране на този модел са зелените технологии. Те включват иновации, насочени към енергийна ефективност, използване на възобновяеми енергийни източници, цифровизация на производството, интелигентно управление на ресурсите и екологосъобразни производствени процеси. Тяхното внедряване не само намалява отрицателното въздействие върху околната среда, но и води до оптимизация на разходите, по-висока производителност и устойчиво развитие на предприятията.

В условията на глобални трансформации кръговата икономика все повече се разглежда като стратегически фактор за повишаване конкурентоспособността на бизнеса, а не единствено като инструмент за опазване на

околната среда. Именно интеграцията между иновации, екологична отговорност и икономическа ефективност формира основата на устойчивия бизнес модел.

3. Внедряване на кръговата икономика в бизнеса - възможности и предизвикателства

Преходът към кръгова икономика изисква промяна в стратегическото управление на предприятията. Вместо максимизиране на краткосрочната печалба чрез увеличаване на потреблението на ресурси, съвременните организации все по-често инвестират в технологии, които създават добавена стойност чрез ефективност, повторна употреба и устойчивост.

Сред основните ползи могат да бъдат откроени:

- Намаляване на производствените разходи;
- По-ниско потребление на суровини и енергия;
- Ограничаване на отпадъците и въглеродните емисии;
- Повишаване доверието на инвеститори и потребители;
- По-висока конкурентоспособност на международните пазари.

Наред с тези предимства предприятията се сблъскват и с редица предизвикателства. Най-съществените от тях са необходимостта от значителни първоначални инвестиции, недостигът на специалисти с компетентности в областта на устойчивото управление, технологичната модернизация и сложността при преструктуриране на съществуващите производствени процеси.

Успешното внедряване на кръгови бизнес модели предполага стратегическо лидерство, подкрепяща нормативна среда и активни инвестиции в иновации, научноизследователска дейност и развитие на човешкия капитал.

Таблица 1. Сравнение между линеен и кръгов бизнес модел

Критерии	**Линеен модел**	**Кръгов модел**
Използване на ресурси	Еднократно	Многократно
Управление на отпадъците	Изхвърляне	Рециклиране и повторна употреба
Производствен подход	Масово производство	Ефективност и оптимизация
Основна цел	Краткосрочна печалба	Дългосрочна устойчивост
Конкурентно предимство	Цена	Иновации, устойчивост и качество

4. Кръговата икономика и зелените технологии като стратегически фактор за устойчив бизнес

Преходът към кръгова икономика представлява не просто промяна в управлението на ресурсите, а цялостна трансформация на бизнес моделите. Съвременните предприятия са изправени пред нарастващ натиск за

повишаване на ресурсната ефективност, намаляване на въглеродния отпечатък и адаптиране към новите регулаторни изисквания на Европейския съюз. В този контекст зелените технологии се превръщат в ключов инструмент за постигане на устойчив растеж.

Инвестициите в енергийно ефективно оборудване, автоматизирани системи за управление на производството, възобновяеми енергийни източници и цифрови решения позволяват едновременно оптимизиране на производствените процеси и намаляване на екологичното въздействие. Практиката показва, че предприятията, които прилагат подобни технологии, постигат не само по-ниски оперативни разходи, но и по-висока устойчивост към пазарни и ресурсни кризи.

Особено значение придобива взаимодействието между цифровизацията и кръговата икономика. Използването на технологии като Интернет на нещата (IoT), изкуствен интелект, анализ на големи масиви от данни и цифрови двойници позволява проследяване на ресурсните потоци в реално време, прогнозиране на производствени отклонения и оптимизиране на жизнения цикъл на продуктите. По този начин предприятията преминават от реактивно към проактивно управление на ресурсите.

За българските предприятия внедряването на кръгови модели е свързано както с възможности, така и с предизвикателства. Основните ограничения са недостатъчните инвестиции в иновации, ограничената технологична готовност и недостигът на висококвалифицирани специалисти. Въпреки това достъпът до европейско финансиране и засиленото търсене на устойчиви продукти създават благоприятни условия за ускоряване на зеления преход.

5. Предложен концептуален модел за внедряване на кръгова икономика и зелени технологии

Въз основа на анализа на научната литература и добрите практики в настоящия доклад се предлага интегриран модел за внедряване на кръгова икономика и зелени технологии в предприятията, наречен „Модел 5П“.

Модел 5П

1. Политика - Формулиране на фирмена стратегия за устойчиво развитие, включваща екологични цели, показатели за ефективност и ангажираност на ръководството.

2. Процеси - Оптимизиране на производствените процеси чрез намаляване на ресурсните загуби, повторно използване на материали и управление на отпадъците.

3. Платформи - Внедряване на цифрови технологии – ERP системи, IoT, изкуствен интелект и автоматизиран мониторинг на ресурсите.

4. Партньорства - Изграждане на мрежи между предприятия, доставчици, научни организации и публични институции за обмен на ресурси и иновации.

5. Показател - Оценяване на резултатите чрез икономически, екологични и социални индикатори (намалени емисии, икономия на ресурси, производителност, възвръщаемост на инвестициите).

Предложеният модел разглежда кръговата икономика не като отделна екологична инициатива, а като интегрирана управленска система, в която стратегическото управление, технологичните иновации и междуорганизационното сътрудничество формират предпоставки за устойчив растеж. Практическата приложимост на модела позволява неговото адаптиране както в индустриални предприятия, така и в малки и средни предприятия.

Описаната концепция представя устойчивото развитие като интегриран управленски процес, при който стратегическото планиране, технологичните иновации и междуорганизационното сътрудничество се допълват взаимно. Неговото практическо приложение може да подпомогне предприятията при изграждането на последователна политика за устойчиво развитие и повишаване на конкурентоспособността.

Таблица 2. Практическо приложение на модела „5П“

Елемент	**Основна цел**	**Очакван резултат**
Политика	Стратегическо планиране	Устойчиво управление
Процеси	Оптимизиране на ресурсите	Намаляване на разходите
Платформи	Дигитализация	Повишена ефективност
Партньорства	Обмен на ресурсите	Повече иновации
Показатели	Измерване на резултатите	Непрекъснато усъвършенстване

Практическа приложимост на предложения модел

Предложеният концептуален модел „5П“ предлага практически подход за поетапно внедряване на принципите на кръговата икономика и зелените технологии в предприятия с различен мащаб и предмет на дейност. Неговото приложение подпомага стратегическото планиране, оптимизирането на ресурсите и интегрирането на устойчиви управленски практики, като създава предпоставки за повишаване на конкурентоспособността и дългосрочната устойчивост на бизнеса.

Практически пример за приложение на модела „5П“

Българско производствено предприятие внедрява енергийно ефективно оборудване, цифров мониторинг на ресурсите и система за рециклиране на производствените отпадъци. В резултат се постигат по-ниско потребление на енергия и суровини, намаляване на отпадъците и повишаване на производствената ефективност. Примерът показва, че интегрирането на кръговата икономика и зелените технологии създава реални предпо-

ставки за устойчиво развитие и повишаване на конкурентоспособността на бизнеса.

Този пример потвърждава приложимостта на предложения модел „5П“, той може да бъде адаптиран към предприятия с различен мащаб и предмет на дейност. Неговото приложение подпомага интегрирането на принципите на кръговата икономика и зелените технологии, в управленските процеси, като създава предпоставки за по-висока ресурсна ефективност, устойчивост и конкурентоспособност. Моделът може да служи като практическа рамка при разработването на фирмени стратегии за устойчиво развитие.

6. Заключение

Проведеният анализ потвърждава, че внедряването на кръговата икономика и зелените технологии е ключов фактор за изграждането на устойчиви и конкурентоспособни предприятия. Тяхното интегриране допринася за по-ефективно използване на ресурсите, намаляване на екологичното въздействие и създаване на дългосрочна икономическа стойност.

Предложеният концептуален модел „5П“ очертава практическа рамка за внедряване на принципите на кръговата икономика в управлението на предприятията и може да бъде основа за бъдещи изследвания и практическо приложение.

Устойчивият бизнес на бъдещето няма да принадлежи на предприятията, които разполагат с най-много ресурси, а на тези, които умеят най-ефективно да ги съхраняват, възстановяват и използват повторно чрез иновации, партньорства и отговорно управление.

Използвани източници

Министерство на околната среда и водите (2021). *Национален план за управление на отпадъците 2021–2028 г.* София.

Министерство на иновациите и растежа (2023). *Иновационна стратегия за интелигентна специализация 2021–2027*. София.

European Commission. (2020). A new Circular Economy Action Plan: For a cleaner and more competitive Europe. *European Commission*.

Geissdoerfer, M., Savaget, P., Bocken, N. M. P., & Hultink, E. J. (2017). The circular economy – A new sustainability paradigm? Journal of Cleaner Production, 143, 757–768. https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2016.12.048

Kirchherr, J., Reike, D., & Hekkert, M. (2017). Conceptualizing the circular economy: An analysis of 114 definitions. Resources, Conservation and Recycling, 127, 221–232. https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2017.09.005

OECD. (2015). Material resources, productivity and the environment. OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/9789264190504-en

OECD. (2019). Business models for the circular economy: Opportunities and challenges from a policy perspective. OECD Publishing.

OECD. (2022). Digitalisation for the transition to a resource efficient and circular economy. OECD Environment Working Papers, No. 192. OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/6f6d18e7-en